

Oddlužení (osobní bankrot)

1. Oddlužení a jeho výhody

Oddlužení se od 1. ledna 2008 stalo jedním z možných způsobů řešení úpadku dlužníka. Dlužník je v úpadku, má-li více věřitelů a není schopen plnit své dluhy (splatné závazky). Pokud dlužník uhradí alespoň část svých dluhů (splní řádně a včas povinnosti stanovené plánem oddlužení), může ho soud zprostit povinnosti úhrady neuspokojených závazků (dosavadních dluhů).

Výhodou oddlužení je ochrana před věřiteli (obecně před exekucemi) při současném částečném poměrném uspokojení dlužníkových věřitelů. Dlužník, který nemá dostatečný majetek k jednorázovému vyrovnání, může dosáhnout oddlužení splátkovým kalendářem pouze za předpokladu, že má pravidelný zdroj příjmů. Po dobu pěti let plnění splátkového kalendáře se bude muset velmi uskomnit s ohledem na poměrně vysoké splátky (srážky) z příjmů (jako při exekuci vymáháním přednostních pohledávek - viz otázka č. 7).

2. Kdo může oddlužení využít?

Návrh na povolení oddlužení může podat pouze dlužník (právnícká osoba, která není považována za podnikatele,¹ nebo fyzická osoba), který nemá dluhy z podnikání. Ani dluhy z podnikání však za určitých okolností nebrání oddlužení.² Návrh na oddlužení se podává spolu s insolvenčním návrhem³ nebo do 30 dnů od doručení insolvenčního návrhu, podal-li insolvenční návrh někdo jiný. Nepodnikající fyzická osoba, i když je v úpadku, obecně nemá povinnost podat insolvenční návrh.

Vzhledem k důležitosti posouzení vhodnosti řešení konkrétní situace oddlužením (zvážení možných negativních následků) a správného vyplnění formuláře návrhu na oddlužení doporučujeme využít právních služeb advokáta nebo odbornou pomoc nezávislých neziskových organizací.⁴

Od 1. ledna 2014 mohou manželé podat společný návrh na povolení oddlužení.⁵

¹ ustanovení § 420 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku:

„(1) Kdo samostatně vykonává na vlastní účet a odpovědnost výdělečnou činnost živnostenským nebo obdobným způsobem se záměrem činit tak soustavně za účelem dosažení zisku, je považován se zřetelem k této činnosti za podnikatele.

(2) Pro účely ochrany spotřebitele a pro účely § 1963 se za podnikatele považuje také každá osoba, která uzavírá smlouvy související s vlastní obchodní, výrobní nebo obdobnou činností či při samostatném výkonu svého povolání, popřípadě osoba, která jedná jménem nebo na účet podnikatele.“

ustanovení § 421 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku:

„(1) Za podnikatele se považuje osoba zapsaná v obchodním rejstříku. Za jakých podmínek se osoby zapisují do obchodního rejstříku, stanoví jiný zákon.

(2) Má se za to, že podnikatelem je osoba, která má k podnikání živnostenské nebo jiné oprávnění podle jiného zákona.“

² ustanovení § 389 odst. 2 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona):

„Dluh z podnikání nebrání řešení dlužníkovu úpadku nebo hrozícího úpadku oddlužením, jestliže

a) s tím souhlasí věřitel, o jehož pohledávku jde, nebo

b) jde o pohledávku věřitele, která zůstala neuspokojena po skončení insolvenčního řízení, ve kterém insolvenční soud zrušil konkurs na majetek dlužníka podle § 308 odst. 1 písm. c) nebo d), anebo

c) jde o pohledávku zajištěného věřitele.“

³ Insolvenční návrh je návrhem na zahájení insolvenčního řízení (řízení, jehož předmětem je dlužníkovu úpadek nebo hrozící úpadek a způsob jeho řešení). Postačí také, pokud na formuláři návrhu na povolení oddlužení v příslušné kolonce vyznačíte, že návrh na povolení oddlužení podáváte zároveň jako insolvenční návrh.

⁴ viz otázka č. 16

⁵ ustanovení § 394a insolvenčního zákona:

„Společný návrh manželů na povolení oddlužení

(1) Manželé, z nichž každý samostatně je osobou oprávněnou podat návrh na povolení oddlužení, mohou tento návrh podat společně. Pro posouzení, zda jde o osoby oprávněné podat společný návrh manželů na povolení oddlužení, je rozhodné, zda jde o manžele ke dni, kdy takový návrh dojde insolvenčnímu soudu.

(2) Společný návrh manželů na povolení oddlužení musí obsahovat výslovné prohlášení obou manželů, že souhlasí s tím, aby všechny jejich majetek byl pro účely schválení oddlužení zpeněžením majetkové podstaty považován za majetek ve společném jmění manželů; podpisy obou manželů u tohoto prohlášení musí být úředně ověřeny.

(3) Manželé, kteří podali společný návrh na povolení oddlužení, mají po dobu trvání insolvenčního řízení o tomto návrhu a po dobu trvání účinků oddlužení postavení nerozlučných společníků a považují se za jednoho dlužníka.“

3. Jak podat návrh na oddlužení?

Návrh se podává na formuláři vydaném Ministerstvem spravedlnosti, a to u krajského soudu, v jehož obvodu má dlužník bydliště (sídlo), a nemá-li bydliště, u krajského soudu, v jehož obvodu se zdržuje. Formulář spolu s instrukcemi k jeho vyplnění získáte v sídle každého krajského soudu a na internetu (<http://insolvenčni-zakon.justice.cz>).

Pokud si přejete, aby některé z Vašich osobních údajů uvedené v návrhu nebyly veřejně přístupné v insolvenčním rejstříku (<https://isir.justice.cz>), musíte o to insolvenční soud požádat.⁶

4. Za jakých podmínek lze oddlužení povolit?

Soud povolí oddlužení pouze tehdy, pokud lze důvodně očekávat, že nezajištění věřitelé⁷ obdrží ve výsledku (po úhradě nákladů insolvenčního řízení a uspokojení zajištěných věřitelů z výtěžku zpeněžení majetku, který byl poskytnut jako zajištění) alespoň 30 % svých pohledávek (ledaže by souhlasili s nižším uspokojením), a pokud oddlužením není sledován nepoctivý záměr.

5. Určení způsobu oddlužení

Oddlužení se provede buď zpeněžením majetkové podstaty (jednorázovým vyrovnáním z prodaného majetku dlužníka), nebo plněním splátkového kalendáře. I pro případ splátkového kalendáře se však prodá majetek poskytnutý jako zajištění⁸ pohledávky (závazku), pokud o to zajištěný věřitel požádá.

O způsobu oddlužení hlasují nezajištění věřitelé, kteří včas přihlásili svou pohledávku. Neshodnou-li se, rozhodne o způsobu oddlužení soud.

6. Zpeněžení majetkové podstaty⁹ (jednorázové vyrovnání)

Dojde k prodeji dosavadního majetku dlužníka, nebude však již postihován příjem (majetek) získaný později (po zveřejnění rozhodnutí o schválení oddlužení v insolvenčním rejstříku).

7. Plnění splátkového kalendáře

Při tomto způsobu oddlužení musí dlužník po dobu 5 let měsíčně splácet nezajištěným věřitelům ze svých příjmů částku, kterou by jinak bylo možné srazit při exekuci vymáháním přednostních pohledávek.¹⁰ Může však dojít také k prodeji majetku poskytnutého k zajištění pohledávek (viz výše), a to tehdy, pokud o to zajištěný věřitel požádá.

Zjednodušeně řečeno dlužníkovi zůstane dosavadní majetek (s případnou výjimkou majetku, který je předmětem zajištění), po určenou dobu však musí vyvíjet maximální snahu o uspokojení věřitelů - vykonávat přiměřenou výdělečnou činnost (usilovat o získání příjmu), zásadní část příjmu pak odvádět, případně také zpeněžit získané dary či dědictví a poskytnout věřitelům i případné mimořádné příjmy.

V návrhu na povolení oddlužení¹¹ může dlužník požádat insolvenční soud o **stanovení nižších než zákonem určených splátek (srážek)**. Tehdy dlužník musí navrhnout výši splátek (nebo

⁶ ustanovení § 422 insolvenčního zákona:

„(1) Na žádost fyzické osoby, která učinila příslušné podání, může insolvenční soud rozhodnout, že některé z osobních údajů této fyzické osoby, obsažené v podání, nebudou v insolvenčním rejstříku veřejně přístupné. Takovou žádost lze podat kdykoliv v průběhu insolvenčního řízení. Jméno a příjmení takové fyzické osoby insolvenční soud v insolvenčním rejstříku zveřejní vždy.

(2) Nejde-li o fyzickou osobu, která učinila podání, zveřejní se u takové fyzické osoby v insolvenčním rejstříku jen její jméno a příjmení.

(3) V případě postupu podle odstavců 1 a 2 insolvenční soud připojí ke vkládanému podání informaci o charakteru osobního údaje, který není zveřejňován.“

⁷ Nezajištěnými věřiteli jsou ti, splnění jejichž pohledávek není zajištěno prostřednictvím majetku dlužníka (zástavním právem a podobně).

⁸ Zástavním právem, zadržovacím právem, omezením převodu nemovitosti, zajišťovacím převodem práva nebo postoupením pohledávky k zajištění anebo obdobným právem podle zahraniční právní úpravy.

⁹ Majetkovou podstatou se rozumí majetek určený k uspokojení dlužníkových věřitelů.

¹⁰ Nahlédněte prosím do letáku [Srážky ze mzdy](#).

¹¹ K později podané žádosti se nepřihlíží (viz usnesení Vrchního soudu v Praze, sp. zn. 2 VSPH 177/2012-B-19).

způsob jejich určení) a uvést důvody, které vedly k úpadku.¹² Soud může návrhu vyhovět (není jím vázán) jen tehdy, pokud lze důvodně předpokládat, že nezajištění věřitelé při oddlužení obdrží **minimálně 50 % svých pohledávek**.

8. Dlužníku soud povolil oddlužení a věřitel požaduje úhradu pohledávky po mně jako ručiteli. Má na to právo?

Ano. Jste-li ručitelem či spoludlužníkem zavázaným společně s dlužníkem, kterému soud povolil oddlužení, může věřitel (je-li nařízena exekuce, tak exekutor) dluh požadovat po Vás. Přihláškou pohledávky věřitele do insolvenčního řízení **není dotčeno jeho právo domáhat se uspokojení pohledávky po kterékoli z osob odpovídajících mu společně a nerozdílně s dlužníkem**.

Stane-li se tak, můžete svůj nárok přihlásit do insolvenčního řízení, uplatníte-li pohledávku jako podmíněnou a neuplatní-li ji samotný věřitel. Pokud věřitel pohledávku uplatní a Vy v průběhu insolvenčního řízení plníte za dlužníka, vstoupíte jako věřitel do řízení v rozsahu, ve kterém jste za dlužníka plnil; v takovém případě podejte k insolvenčnímu soudu **návrh na vstoupení do řízení**.¹³

9. Soudní exekutor provádí exekuci na můj majetek, i když insolvenční soud na základě mnou podaného návrhu zahájil insolvenční řízení. Má na to právo?

Ne. Se zahájením insolvenčního řízení insolvenční zákon spojuje různé účinky, mj. i ten, že výkon rozhodnutí či exekuci, která by postihovala majetek ve vlastnictví dlužníka, jakož i jiný majetek, který náleží do majetkové podstaty, **lze nařídit nebo zahájit, nelze jej však provést**.¹⁴ Úkonem, jímž se provádí výkon rozhodnutí/exekuce, **není úkon učiněný k zajištění dlužníkovu majetku pro účely jeho postižení takovým výkonem rozhodnutí/exekucí**.

Přesto může soudní exekutor požádat insolvenční soud z důvodů hodných zvláštního zřetele o povolení zrealizovat exekuční prodej nemovitosti v dražbě.¹⁵

Pokud přesto soudní exekutor exekuci provádí, upozorněte ho na zahájené insolvenční řízení. Neustane-li ani poté s prováděním exekuce, obraťte se na příslušné dohledové orgány.¹⁶

¹² viz pole 15 formuláře návrhu na povolení oddlužení:

(<https://isir.justice.cz/isir/common/stat.do?kodStranky=FORMULAR>)

¹³ ustanovení § 18 odst. 1, 2 a 3 insolvenčního zákona:

„(1) Nastane-li v průběhu insolvenčního řízení skutečnost, se kterou právní předpisy spojují převod nebo přechod přihlášené pohledávky z původního věřitele na nabyvatele pohledávky, aniž původní věřitel ztrácí způsobilost být účastníkem řízení, **insolvenční soud rozhodne, že místo tohoto věřitele vstupuje do insolvenčního řízení nabyvatel jeho pohledávky**. Učiní tak na základě návrhu věřitele a po písemném souhlasu nabyvatele jeho pohledávky. Převod nebo přechod pohledávky, který nevyplývá přímo z právního předpisu, je nutné doložit veřejnou listinou nebo listinou, na které je úředně ověřena pravost podpisů osob, které ji podepsaly.

(2) O návrhu podle odstavce 1 rozhodne insolvenční soud do 3 dnů ode dne, kdy mu takový návrh došel; nestane-li se tak, má se po uplynutí této lhůty za to, že insolvenční soud vydal rozhodnutí, jímž návrhu vyhověl.

(3) Rozhodnutí podle odstavce 1 vydá insolvenční soud také tehdy, učiní-li věřitel a nabyvatel jeho pohledávky do protokolu u tohoto soudu společné prohlášení o tom, že nastala skutečnost uvedená v odstavci 1; odstavec 2 platí obdobně.“

¹⁴ ustanovení § 109 odst. 1 písm. c) insolvenčního zákona:

„Se zahájením insolvenčního řízení se spojují tyto účinky:

c) výkon rozhodnutí či exekuci, která by postihovala majetek ve vlastnictví dlužníka, jakož i jiný majetek, který náleží do majetkové podstaty, lze nařídit nebo zahájit, nelze jej však provést. Pro pohledávky za majetkovou podstatou (§ 168) a pohledávky jim na roveň postavené (§ 169) však lze provést nebo vést výkon rozhodnutí či exekuci, která by postihovala majetek náležející do majetkové podstaty dlužníka, na základě rozhodnutí insolvenčního soudu vydaného podle § 203 odst. 5 a s omezeními tímto rozhodnutím založenými. Není-li dále stanoveno jinak, výkon rozhodnutí nebo exekuce se i nadále nařizuje nebo zahajuje a provádí proti povinnému.“

¹⁵ ustanovení § 82 odst. 2 písm. b) insolvenčního zákona:

„Předběžným opatřením může insolvenční soud v době do rozhodnutí o insolvenčním návrhu také omezit z důvodů hodných zvláštního zřetele způsobem stanoveným v předběžném opatření některý z účinků spojených se zahájením insolvenčního řízení uvedených v § 109 odst. 1 písm. b) a c), neodporuje-li to společnému zájmu věřitelů.“

¹⁶ Nahlédněte prosím do letáku [Exekuce](#).

10. Kdo je insolvenční správce?

Osoba zapsaná v seznamu insolvenčních správců oprávněná vykonávat činnost insolvenčního správce na základě povolení (předpokladem je mimo jiné bezúhonnost, vysokoškolské vzdělání, absolvování zkoušky). Insolvenčního správce ustanovuje soud nejpozději v rozhodnutí o úpadku. Insolvenční správce mimo jiné prodá majetek, který podléhá oddlužení zpeněžením majetkové podstaty, a dohlíží na to, jak dlužník plní splátkový kalendář.

11. Může soud zrušit schválené oddlužení?

Ano, dokonce i schválené oddlužení soud zruší a rozhodne o řešení úpadku konkursem například tehdy, nebude-li dlužník plnit podstatné povinnosti vyplývající ze schváleného způsobu oddlužení, případně ukáže-li se, že nebude možné splnit podstatnou část splátkového kalendáře.

12. Jak dlužník dosáhne samotného zproštění dluhů (osvobození)?

Splní-li dlužník řádně a včas své povinnosti podle schváleného způsobu oddlužení, osvobodí ho soud na jeho návrh od placení neuspokojené části přihlášených pohledávek, pohledávek nepřihlášených nebo těch, k nimž se v insolvenčním řízení nepřihlíželo, včetně příslušenství (nákladů řízení) a regresních nároků ručitelů či spoludlužníků.

Za určitých okolností soud může přiznat osvobození i tehdy, neobdrží-li nezajištění věřitelé ani 30 % svých pohledávek (v případě dohody nižší plnění).

Zajištěnému věřiteli, který po schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře nepožádal o zpeněžení majetku sloužícího k zajištění pohledávky, však **zůstává zachováno právo domáhat se uspokojení pohledávky z výtěžku zpeněžení tohoto majetku**.

Osvobození se nevztahuje na peněžité trest či jiné majetkové sankce, které byly dlužníku uloženy v trestním řízení pro úmyslný trestný čin, pohledávky na náhradu škody způsobené úmyslným porušením právní povinnosti, na nově vzniklé dluhy nebo pohledávky za podstatou (např. výživné).

13. Ačkoliv mi soud přiznal osvobození, soudní exekutor pokračuje v provádění exekuce pro pohledávku přihlášenou do insolvenčního řízení. Má na to právo?

Přiznáním osvobození (viz otázka č. 12) se neuspokojené pohledávky stávají tzv. naturální obligací¹⁷ a není možné pro ně nadále vést exekuci. Pokud přesto soudní exekutor exekuci provádí, obraťte se na něj i na soud s **návrhem na zastavení exekuce**.¹⁸ Soudní exekutor Vám v daném případě nemůže uložit povinnost hradit náklady exekuce, neboť se na ně vztahuje přiznané osvobození (došlo by tím k nepřipustnému zvýhodnění věřitele).¹⁹

14. Vztahuje se osvobození i na ručitele/spoludlužníky?

Ne. Přiznané osvobození nezbavuje povinnosti k úhradě těchto pohledávek dlužníkovým věřitelům ani ručitele, ani jiné osoby, které měly vůči dlužníku pro tyto pohledávky právo postihu.²⁰

15. Může později dojít k odnětí nebo zániku osvobození od placení pohledávek?

Ano. Osvobození od placení pohledávek soud dlužníku odejme, jestliže do 3 let od jeho pravomocného přiznání vyjde najevo, že ke schválení oddlužení nebo k přiznání osvobození došlo na základě podvodného jednání dlužníka anebo že dlužník poskytl zvláštní výhody některým věřitelům.

Osvobození zaniká, byl-li dlužník do 3 let od právní moci rozhodnutí o něm pravomocně odsouzen za úmyslný trestný čin, kterým podstatně ovlivnil schválení nebo provedení oddlužení anebo přiznání osvobození, případně kterým jinak poškodil věřitele.

¹⁷ Pohledávka nadále existuje, dlužník je však rozhodnutím insolvenčního soudu zbaven povinnosti ji věřiteli zaplatit. Pohledávka tak v neuhrazeném rozsahu nezanikla, ale věřitel ji nemůže úspěšně vymáhat. Ve vykonávacím (exekučním) řízení má taková pohledávka stejný režim jako pohledávka promlčená.

¹⁸ dle § 268 odst. 1 písm. h) zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů

¹⁹ viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. října 2014, sp. zn. 21 Cdo 3182/2014 (www.nsoud.cz)

²⁰ viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. listopadu 2010, sp. zn. 29 Cdo 3509/2010 (www.nsoud.cz)

16. Může veřejný ochránce práv přímo pomoci dlužníkům nebo věřitelům?

Nikoliv. Problematika soukromoprávních vztahů totiž nespadá do jeho působnosti a nesmí zasahovat ani do rozhodovací činnosti soudů. Zabývat by se mohl pouze státní správou soudů, tedy zpravidla průtahy v insolvenčním řízení, nevhodným chováním soudních osob či narušováním důstojnosti v řízení před soudem (v podrobnostech nahlédněte do letáku [Soudy](#)).

Ochránce nemůže nahrazovat ani činnost advokátů spočívající v poskytování komplexních právních služeb (více v letáku [Právní pomoc](#)). Pomoc a radu můžete hledat také u specializovaných nestátních neziskových organizací.²¹

²¹ např. **Poradna při finanční tísni**, o. p. s., www.financnitisen.cz, zelená linka 800 722 722 (v provozu každé pracovní pondělí od 8:30 h do 12:00 h a od 13:00 h do 17:30 h);
120 00 Praha 2, Americká 22, tel. 222 922 240; výjezdní poradna Hradec Králové, Plzeň, Příbram
702 00 Moravská Ostrava, Vítkovická 1, tel. 595 532 740; výjezdní poradna Šumperk, Prostějov
400 02 Ústí nad Labem, Dlouhá 15 (budova B krajského úřadu), tel. 411 135 200; výjezdní poradna Česká Lípa, Litvínov
Bezplatná insolvenční poradna v sídle Probační a mediační služby České Budějovice na adrese Karla IV. 12 (vchod z ulice Kněžské, I. patro). Poradna nabízí své služby každý čtvrtek v době od 13:30 do 15:30 hodin.
Více viz http://www.kraj-jihocesky.cz/2147/bezplatna_insolvencni_poradna.htm.